

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Nära hotad (NT)
C2a(i)

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Funariales, **Familj:** Funariaceae, **Släkte:** *Physcomitrella* (muddermossor), **Art:** *Physcomitrella patens* - muddermossa (Hedw.) Bruch & Schimp. **Synonymer:** *Aphanorrhagma patens*

Kännetecken

Muddermossa blir endast någon milli-meter hög. Bladen är bredast ovan mitten och bladkanten har tydliga tänder. Bladcellerna är tunnväggiga och stora - ca 28 µm breda. Nerven slutar i övre delen av bladet. Kapselskaftet är så kort att kapseln inte sticker upp ovanför bladen. Kapseln är rund och orangebrun, och den avslutas med en liten knopplik spets som ofta döljs av den strutlika mössan. I hög förstoring syns att kapselytan har en ojämn struktur. Kapseln öppnas inte med ett lock utan sporer sprids genom att kapselväggen spricker upp. Sporer är 25-30 µm i diameter och kraftigt papillösa. Arten verkar kunna hybridisera med närbesläktade arter; en av de få hybrider som är beskrivna i Sveriges mossflora är en hybrid mellan muddermossa och stor huvmossa *Physcomitrium pyriforme*. Denna hybrid har även beskrivits under eget namn: *Physcomitrella xhampei*. Den utmärker sig genom att ha större blad än muddermossa, en längre och kraftigare nerv som upphör strax nedanför bladspetsen, ett längre och kraftigare kapselskaft samt en något oval kapsel.

Den snarlika arten knopptuss *Tortula acaulon* har ofta blad med en mer utdragen spets, en bladkant som är nästan helt slät samt mindre bladceller - upp till 20 µm breda. Pygmémossa *Acaulon muticum* har en längre och kraftigare nerv som når nästan till bladspetsen, kupade blad som är svagt kölade och en endast svagt antydd vårta på toppen av kapseln. Ibland växer muddermossa tillsammans med stor huvmossa *Physcomitrium pyriforme*, och är muddermossan steril kan de två arterna vara näst intill omöjliga att skilja åt.

Utbredning och status

Arten påträffas sällsynt framför allt i Syd- och Mellansveriges slättbygder och likaledes sällsynt i Danmark, södra Norge och södra Finland. Den förekommer även i Europa utanför Norden, i västra och norra Asien samt i Nordamerika. Arten är rödlistad även i flera andra länder i Europa (Hodgetts 2015).

Ekologi

Muddermossa växer på bar, fuktig lera vid stränder av sjöar och vattendrag och vid diken och vattensamlingar. I Skåne är arten nästan uteslutande funnen på moränlera på lokaler med hög markfuktighet under växtperioden. I Uppland är betade strandängar och fuktängar på lergrund den vanligaste livsmiljön. Även fuktigt liggande, lerhaltiga muddermassor koloniserar. Arten är således beroende av en kontinuerlig blottläggning av naken lerjord. Sannolikt trivs arten bäst på något kalkrika, gärna glaciala leror. Muddermossans sporer kan troligen spridas med hjälp av vatten. Den vanligaste följearten är stor huvmossa *Physcomitrium pyriforme*. Muddermossa uppträder med kapsel på hösten.

Hot

Igenläggning av öppna diken, liksom torrläggning av småvatten i jordbrukslandskapet, missgynnar muddermossa. Bristen på regelbundet störd mark, t.ex. p.g.a. upphört bete i närheten av vattendrag, innebär också ett allvarligt hot.

Åtgärder

Ytterligare uttorkning av jordbrukslandskapet bör undvikas. Dessutom gynnas arten av öppethållande av kantzoner till vattendrag, där man även skulle kunna hjälpa den med att aktivt blottlägga lerjord. Fler lämpliga småbiotoper i jordbrukslandskapet bör återskapas. Mer kunskap om artens aktuella status behövs.

Övrigt

Muddermossa har studerats mycket ingående på laboratorier och i växthus, i synnerhet dess genetik och förgroddens utveckling.

Utländska namn - NO: Muddermose, FI: Nuppussammal, DK: Bulet Muddermos.

Etymologi: *patens* = öppen, fri, vid; presens particip av *patere* (lat.) = vara eller stå öppen.

Uttal: [Fyskomitrélla pátens]

key facts Spreading Earth-moss. Shoots only c. 1 mm long. Leaves oblanceolate, margin distinctly dentate. Capsules common, formed in autumn, globose with a short beak, cleistocarpous, immersed. Seta short. Spores 25-30 µm, coarsely papillose. - Grows on bare, moist, typically calcareous clay on the shores of lakes, pools and streams, in grazed wet meadows and along ditches. Rare, in the southern lowland regions.

Litteratur

Bengtsson, N. 1997. Rapport från Mossornas Vänners exkursion till Jumkils socken i Uppland den 27 oktober 1996, eller Det fjärde moderna fyndet av *Physcomitrella patens*. *Myrinia* 7 (1): 36-38.

Frisvoll, A. A. & Blom, H. 1993. Trua moser i Norge med Spetsbergen; raud liste. *NINA Utredning* 42: 1-55.

Hodgetts, N. G. (red.) 2015. Checklist and country status of European bryophytes - towards a new Red List for Europe. *Irish Wildlife Manuals* 84. National Parks and Wildlife Service, Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht, Ireland.#

Berlin, K. & Isaksson, D. 2003. *Physcomitrella patens* - återfynd och nyupptäckter. *Myrinia* 13: 6-10.

Ludwig, G. m.fl. 1996. Rote Liste der Moose (Anthocerophyta et Bryophyta) Deutschlands. *Schr.-R.f. Vegetationskde.* 28: 189-306. BfN, Bonn-Bad Godesberg 1996.

Lönnell, N. 2006. *Physcomitrella patens* muddermossa s. 82-83. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.

Möller, H. 1936. Lövmossornas utbredning i Sverige XIII, Ephemeraceae, Schistostegaceae, Oedipodiaceae, Disceiaceae, Funariaceae, Meesiaceae och Aulacomniaceae. *Ark. f. Bot.* 28A (4).

Waldheim, S. 1947. Kleinmoosgesellschaften und Bodenverhältnisse in Schonen. *Bot. Not. Suppl.* 1(1).

Författare

Lars Hedenäs 1992. Rev. Henrik Weibull 1997. Rev. Niklas Lönnell 2006. Uppdaterad 2010.